

ALLMÄNHETENS PRESSOMBUDSMAN (PO)

PRESSENS OPINIONSNÄMND (PON)

Årsberättelser 2014

Innehåll	Sida
PO:s verksamhet	3
PON:s verksamhet	10
Av PON klandrade tidningar	17
Etiska regler för press radio och TV	27
Kontaktuppgifter PO och PON	32

PO:s ÅRSBERÄTTELSE FÖR 2014

Kraftig ökning av anmälningar till PO

Under 2014 ökade antalet anmälningar till PO med 65 procent, vilket medförde ett ärendeflöde större än någonsin. Totalt mottog PO 597 anmälningar, vilket är mer än 150 fler än den tidigare högsta noteringen på 443 från 1996.

Sedan slutet av 1990-talet har antalet anmälningar till PO minskat i långsam takt. Botten noterades 2011 med endast 288 anmälningar.

Vändningen kom i april 2012 då PO införde möjligheten att anmäla en tidning direkt via vår hemsida, po.se. Det året vände utvecklingen upp med sju procent. 2013 var ökningen 18 procent och i fjol alltså hela 65 procent.

Införandet av e-anmälan räcker emellertid inte som förklaring till förändringen. Att det är enkelt att anmäla leder i sig inte till någon betydande tillströmning. Allmänheten måste också ha kännedom om institutet, veta vart man vänder sig med klagomål. Den vanligaste vägen är via medias rapportering om fällningar.

I slutet av 2013 blev det känt att drottning Silvia anmält Aftonbladet, Expressen, Sydsvenskan och tidskriften Tiden. Orsaken var att de publicerat fotografen Elisabeth Ohlson Wallins fotomontage där man bland annat kan se drottningen skura på ett hakkors. Saken uppmärksammades av snart sagt alla medier, vilket kan förklara ökningen av ärendeströmmen i början av 2014.

På försommaren 2014 uppmärksammade ett stort antal tidningar och andra medier att tidningen Chef fällts för att ha publicerat integritetskränkande omdömen om en vd i ett större bolag. Även detta kan ha haft betydelse för det snabbt ökande antalet anmälningar.

En person svarar för ett femtiotal av förra årets anmälningar. Det gäller publiceringar i många tidningar angående samma frågeställning. Detta gör emellertid inte att statistiken haltar om man jämför med tidigare år. På senare år har det flera gånger hänt att personer anmält alla tidningar som, till exempel, publicerat ett visst TT-telegram.

Trots att det handlar om samma text behandlas de som olika ärenden, eftersom anmälningarna riktar sig mot olika tidningar, var och en med sin ansvarige utgivare. Varje ärende måste också bedömas för sig, då rubrikerna ofta skiftar och telegramtexten antingen kan vara förkortad eller förlängd med eget material från tidningen.

Ett ärende har emellertid påverkat statistiken, om man jämför med tidigare år. PO har fått in ett hundratal anmälningar mot Lexbase, webbplatsen som bland annat

lämnar uppgifter om dömda personer. Lexbase kan inte prövas av PO och Pressens Opinionsnämnd, PON, och samtliga ärenden har därför avskrivits.

Men även om dessa ärenden skulle räknas bort från årets statistik, återstår en anmärkningsvärd ökning – och en ny högsta notering någonsin.

Den positiva sidan av det ökande antalet ärenden är att uppmärksamheten kring institutet har ökat och att allt fler ser en anmälan som en möjlighet att få upprättelse.

Lika många fällningar

I den offentliga debatten om medier framförs det ibland att pressen, trängda av konkurrens från nätet, uppträder allt mer ansvarslost, till exempel när det gäller namnpubliceringar.

Jag delar inte den uppfattningen. Av anmälningar till PO och fällningar i PON kan man inte dra den slutsatsen. Här ligger nivåerna mycket stabilt.

2013 behandlade nämnden 36 hänskjutningar från PO. Av dem ledde 34 till klander. År 2014 avgjordes 38 hänskjutningar, även nu med 34 fällningar som följd.

Om PO avskriver en anmälan kan den klagande överklaga till PON. Av alla som överklagade avskrivningar 2013 fick fyra klagande avskrivningen ändrad till fällning av tidningen. För 2014 var summan precis densamma, fyra ärenden.

Det är alltså svårt att spåra en trend mot ökad brutalisering i pressen, åtminstone om man ser till antalet fällningar. Snarare är det anmärkningsvärt att medierna i så stor utsträckning håller fast vid en ansvarsfull hållning – trots gränslösheten på vissa delar av nätet.

Fler grova brott

Pressens Opinionsnämnd har tre nivåer att välja mellan när en tidning ska klandras. Det mildaste uttalandet är att tidningen ”åsidosatt” god publicistisk sed. Vanligast är att tidningen har ”brutit” mot densamma. I sällsynta fall väljer nämnden att fälla för ”grovt” brott.

Även om antalet fällningar inte blivit fler, finns det en tendens att fler fällningar bedöms som grova.

Eftersom det handlar om mycket små tal har jag valt att jämföra summan av de fem senaste årens fällningar för grovt brott mot god publicistisk sed med de fem föregående åren. Mellan 2005 och 2009 fälldes två tidningar med den allvarligaste nivån för klander. Mellan 2010 och 2014 hade den siffran ökat till elva ärenden.

Av de elva grova fällningarna de senaste fem åren kom fyra under 2014. Ett av fallen var den redan nämnda fällningen av tidningen Chef. Här är de övriga:

- Ljusnan/helahalingland.se fälldes för grovt brott mot god publicistisk sed för att ha påstått att en elvaåring varit påverkad av droger.
- Mitt i Tyresö fälldes för att ha påstått att en elev hade mordhotat sin lärare med en sax.
- Aftonbladet fälldes för att ha berättat att två barn umgåtts med sin far, en känd brottsling, i samband med en permission.

Samtliga beslut finns att läsa på po.se.

Det är värt att notera att tre av de fyra grova fällningarna gäller barn.

Inte i någon av dessa publiceringar har barnens namn angivits. Det betyder att publiceringarna inte medfört att en större krets identifierat vilka barn det handlar om. Men gemensamt för publiceringarna är att personer som redan har viss insyn i saken, vet vem det handlar om, antingen fått felaktiga uppgifter eller fått ta del av detaljer, som inneburit en publicitetsskada för barnen inför denna krets.

Att avstå från att publicera namn och bild innebär inte med automatik att tidningen undviker att tillfoga en person en oförsvarlig publicitetsskada. Särskild försiktighet bör iaktas när det gäller barn.

Kvällstidningarna åt olika håll.

Sedan många år toppar en kvällstidning varje år klanderligen. Mellan år 2005 och 2012 hade Aftonbladet flest fällningar. De bytte plats 2013 när Expressen tilldelades fyra fällningar mot Aftonbladets tre.

Under 2014 förändrades bilden. Aftonbladet hamnade åter i topp, nu med sju fällningar, mer än en fördubbling jämfört med 2013. Expressen gick i andra riktningen och klandrades endast en gång. Därför ser toppen på 2014 års klanderliga ut så här:

Aftonbladet	7
Göteborgs-Posten	4
Ljusnan/helahalingland.se	2
Norrbottnens-Kuriren	2
Expressen	1

Övriga fällningar redovisas längre fram i årsberättelsen.

På senare tid har varje fällning av Expressen redovisats såväl på löpsedeln, som väl uppslaget i tidningen. I slutet av 2014 införde tidningen en särskild knapp vid varje artikel på expressen.se, med vilken läsaren kan anmäla den direkt till PO. Då den förändringen genomfördes nyligen, går det ännu inte att bedöma om anmälningsknappen leder till fler anmälningar mot tidningen.

Få anmälningar mot sociala medier

Sedan början av 2014 är det möjligt att anmäla vissa konton i sociala medier, knutna till en tidning eller en tidskrift. Det gäller samtliga medlemmar av Tidningsutgivarna och Sveriges Tidskrifter, samt övriga tidningar som ansökt om att få sina internetpubliceringar prövade av PO/PON.

Hittills har anmälningarna varit mycket få. Det har endast gällt några kommentarer på Twitter. Ingen av anmälningarna har lett till fällning av tidningen som disponerar kontot.

Orsaken till det låga antalet anmälningar är av allt att döma att allmänheten ännu inte känner till möjligheten.

Utåtriktad verksamhet

I PO:s uppdrag ingår att bedriva opinionsbildning och utbildning i pressetiska frågor.

Under 2014 har jag givit drygt 40 intervjuer till olika medier, hållit 27 föreläsningar, deltagit i 11 debatter och skrivit 16 krönikor och artiklar. De flesta har publicerats av tidningen Journalisten och finns att läsa såväl på journalisten.se som po.se.

Sammanlagt har den utåtriktade verksamheten upptagit cirka 80 arbetsdagar eller en tredjedel av min arbetstid.

Stockholm den 30 januari 2015

Ola Sigvardsson

Allmänhetens Pressombudsman, PO

Verksamheten i sammandrag

Ola Sigvardsson är Allmänhetens Pressombudsman. Kersti Söderberg är Allmänhetens Biträdande Pressombudsman.

Erika Alinge är PO:s kanslist. Nämndsekreterare hos Pressens Opinionsnämnd, PON, är Synnöve Magnusson.

Alexandra Lundvik har under del av året vikarierat som biträdande pressombudsman. Ida Boström har arbetat som handläggare och vikarierat som kanslist hos PO.

Som förstärkning på kansliet har tillfälligt också Helena Grönbacke och Carina Vigede arbetat med administrativa uppgifter.

Antalet anmälningar till PO uppgick under 2014 till 597 stycken. PO fattade beslut i 577 ärenden varav 36 hänsköts till Pressens Opinionsnämnd med förslag om klander. Alla ärenden som överlämnats till PON är ännu inte avgjorda av nämnden eftersom det sker en viss förskjutning av ärenden/beslut mellan olika kalenderår.

PO har under året bedrivit utåtriktad verksamhet med ett 40-tal intervjuer, 27 föreläsningar, 11 debatter och 16 artiklar. PO är krönikör i Journalisten.

PO och biträdande PO medverkade i oktober i AIPCE:s konferens i Bryssel för europeiska pressombudsmän och pressnämnder.

I november besökte PO Nairobi och föreläste för kenyanska journalister på inbjudan av Reportrar utan gränser.

./.

Tabell 1

HANDLÄGGNING AV DIARIEFÖRDA PO-ÄRENDEN 2014

Balans från 2013	52
Under året inkomna ärenden	597
Avgjorda ärenden	577
varav:	
avskrivna	541
hänskjutna till PON	36
Balans den 31 december 2014	72

Tabell 2

VISSA UPPGIFTER OM PO:s ÄRENDEBALANS

År	Nya ärenden	Avgjorda ärenden	Balans per den 31 dec
1980	385	476	38
1981	361	381	18
1982	345	328	35
1983	381	383	33
1984	345	335	43
1985	360	365	38
1986	339	344	33
1987	325	318	40
1988	368	379	29
1989	353	363	19
1990	331	305	45
1991	298	298	45
1992	270	276	39
1993	323	330	32
1994	426	420	38
1995	421	408	51
1996	443	436	58
1997	423	423	58
1998	438	458	38
1999	372	353	57
2000	396	414	41
2001	391	405	29
2002	383	370	42
2003	334	341	35
2004	389	377	47
2005	333	341	39
2006	405	347	97
2007	313	317	93
2008	333	338	88
2009	331	283	136
2010	336	397	75
2011	288	306	57
2012	307	334	30
2013	362	339	53
2014	597	577	72

PON:s ÅRSBERÄTTELSE FÖR 2014

Pressens Opinionsnämnd får härmed enligt 14 § i stadgarna för nämnden avge rapport om sin verksamhet under år 2014.

Opinionsnämnden har under året haft följande sammansättning:

t.o.m. 30 juni 2014

Ordförande:

hovrättspresidenten Fredrik Wersäll

Vice ordförande:

justitierådet Karin Almgren

Andre vice ordförande:

justitierådet Agneta Bäcklund

Tredje vice ordförande:

justitierådet Anders Eka

fr.o.m. 1 juli 2014

Ordförande:

hovrättspresidenten Fredrik Wersäll

Vice ordförande:

justitierådet Karin Almgren

Andre vice ordförande:

justitierådet Agneta Bäcklund

Tredje vice ordförande:

justitierådet Anders Eka

Övriga ledamöter och suppleanter:

av *Publicistklubben* utsedda:

t.o.m. 30 juni 2014

redaktörerna Martin Ahlquist och Maria Edström, ordinarie ledamöter, med redaktörerna Clas Barkman och Karin Sjöberg, som suppleanter;

fr.o.m. 1 juli 2014

redaktörerna Martin Ahlquist och Maria Edström, ordinarie ledamöter, med redaktörerna Clas Barkman och Karin Sjöberg, som suppleanter;

av *Svenska Journalistförbundet* utsedda:

t.o.m. 30 juni 2014

redaktörerna Olle Fors och Anna Bubenko, ordinarie ledamöter, med Ann Norrby och Rino Rotevatn, som suppleanter;

fr.o.m. 1 juli 2014

redaktörerna Olle Fors och Anna Bubenko, ordinarie ledamöter, med Ann Norrby och Rino Rotevatn, som suppleanter;

av *Svenska Tidningsutgivareföreningen* utsedda:

t.o.m. 30 juni 2014

chefredaktörerna Thelma Kimsjö och Kerstin Årmann, ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Sofia Olsson Olsén och Magnus Alselind, som suppleanter;

fr.o.m. 1 juli 2014

chefredaktörerna Thelma Kimsjö och Kerstin Årmann, ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Sofia Olsson Olsén och Magnus Alselind, som suppleanter;

Av *Sveriges Tidskrifter* utsedda:

t.o.m. 30 juni 2014

chefredaktörerna Jonas Helling och Lasse Genberg, ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Lena Hörngren och AnnaBritt Benjour, som suppleanter;

fr.o.m. 1 juli 2014

chefredaktörerna Lena Hörngren och AnnaBritt Benjour, ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Hans Larsson och Per Melander, som suppleanter;

av *riksdagens chefsjustitieombudsman och ordföranden i styrelsen för Sveriges advokatsamfund* gemensamt utsedda:

t.o.m. 30 juni 2014

generaldirektören Kerstin Wigzell, advokaten Claes Lundblad, teologie doktorn Annika Borg, professorn Mohammad Fazlhashemi, professorn Stefan Einhorn, och rektorn Göran Bexell, ordinarie ledamöter samt tidigare förbundsordföranden Göran Johnsson, professor Elisabeth Rynning, advokaten Leif Ljungholm, ordföranden Sture Nordh,

generalsekreteraren Elisabeth Dahlin och verkställande direktören Kerstin Hessius som suppleanter.

fr.o.m. 1 juli 2014

justitierådet Elisabeth Rynning, generalsekreteraren Elisabeth Dahlin, ordföranden Sture Nordh, tidigare förbundsordföranden Göran Johnsson, och advokaten Leif Ljungholm, ordinarie ledamöter samt professorn Mårten Schultz, chefen Lars Hedström, advokaten Christer Danielsson, professorn Martin Ingvar, tidigare verkställande direktören Anita Steen, och ordföranden Göran Gräslund som suppleanter.

Som nämndsekreterare har Synnöve Magnusson tjänstgjort.

Opinionsnämndens avdelningar har under året hållit 12 sammanträden och har vid två tillfällen sammanträtt i plenum. Suppleanterna har deltagit i nämndens överläggningar även när de inte har tjänstgjort i ordinarie ledamöters ställe.

ANTAL ÄRENDEN:

1. Den 1 januari 2014	18
2. Under året inkomna ärenden	141
3. Under året avgjorda ärenden	73
4. Den 31 december 2014 kvarstående ärenden	86

Av nämnden under året avgjorda ärenden fördelar sig på följande sätt:

39 ärenden har avgjorts efter anmälningar, som ingivits till Allmänhetens Pressombudsman (PO) och av denne hänskjutits till nämnden. Av dessa har 34 föranlett klandrande uttalanden, medan tidningarna friats i 5 ärenden.

34 ärenden har förts vidare till nämnden av anmälarna efter avskrivningsbeslut av PO. I 26 av dessa ärenden har tidningarna friats. I 4 ärenden har tidningarna fällts. 4 ärenden har avvisats av nämnden.

Av sammanlagt 72 ärenden som förelagts nämnden för prövning har 38 ärenden föranlett klandrande uttalanden medan 30 ärenden friats och 4 avvisats. De 38 ärenden som klandrats av nämnden fördelar sig på följande sätt; i 2 fall har tidningarna åsidosatt god publicistisk sed, i 32 fall brutit mot god publicistisk sed och i 4 grovt brutit mot god publicistisk sed.

Under året har skiljaktiga meningar angivits i 1 ärende.

PON:s ordföranden har under året haft två möten med PO, där gemensamma frågor diskuterats, bl.a. ärendeutvecklingen hos såväl PO som PON. PO har också bjudits in till PON för att för nämndens ledamöter ge sin syn på vissa centrala pressetiska begrepp och allmänt beskriva sin prövning. Genomgången var mycket välbesökt.

PON har vidare i plenum besökt Justitiekanslern och dennes medarbetare. Vid ett mycket uppskattat möte fick nämnden föredragningar av Justitiekanslerns verksamhet på det tryck- och

yttrandefrihetsrättsliga området. Utrymme gavs också för diskussion om gemensamma frågor.

I allmänhet fattas nämndens beslut av en nämnd med representation såväl från allmänheten och som huvudmannorganisationerna. Men under vissa omständigheter kan ordförande eller vice ordförande i nämnden fatta beslut själv. Det har hittills huvudsakligen gällt ärenden som kommit in för sent för att prövas, eller om anmälare, som fått sin anmälan avskriven av nämnden begärt omprövning.

På initiativ av nämndens kansli utökades denna möjlighet under 2014 genom ett tillägg till paragraf 8 i nämndens stadgar med följande lydelse:

”Nämnden är beslutför med endast ordförande eller vice ordförande om det är uppenbart att ett av anmälaren hänskjutet beslut, som lämnats utan åtgärd av Allmänhetens Pressombudsman, skall avvisas eller avslås.”

Orsaken till förändringen är det starkt ökande ärendeflödet till PO, vilket medfört att fler överklagat till PON, trots att det är uppenbart att ärendet inte kan leda till klander av den berörda tidningen. Genom stadgeförändringen kan PON fokusera sitt arbete på de ärenden som kan leda till att tidningar klandras.

Av nämnden under året klandrade ärenden har föranlett expeditionsavgifter om sammanlagt 949 000 kronor

Stockholm i januari 2015

Fredrik Wersäll

Synnöve Magnusson

TABELL ÖVER ÄRENDEN AVGJORDA AV PON 2014

Ärenden	fällda	friade	avvisade	summa
Av PO hänskjutna	34	4	0	38
Överklagade avskrivningsbeslut	4	26	4	34
Summa	38	30	4	72

TIDNINGAR KLANDRADE AV PON 2014

Aftonbladet	7	Hallands Nyheter	1
Amelia	1	Linköpings-Posten	1
Avesta Tidning	1	Lokaltidningen Mitt i	1
Borås Tidning	1	Ljusnan/helahalsingland.se	2
Chef	1	Norra Halland	1
Dagens Media	1	Norrbottnens-Kuriren	2
Dala-Demokraten	1	Norrländska Socialdemokraten	1
Diabetes	1	OmVärlden	1
Dispatch International	1	Piteå-Tidningen	1
Eskilstuna-Kuriren m Strengnäs Tidn	1	Skaraborgs Läns Tidning	1
ETC Bergslagen	1	Skånska Dagbladet	1
Expressen	1	Tidningen Ångermanland	1
Folkbladet	1	Östgöta Correspondenten	1
Göteborgs-Posten	4		

KLANDRADE PUBLICERINGAR 2014

I anslutning till varje fall anges om ärendet har hänskjutits av PO eller av anmälaren (Anm.) Dessutom anges det om klandret avser att tidningen har åsidosatt (å), brutit (b) eller grovt brutit (gb) mot god publicistisk sed. Skiljaktiga beslut markeras med (sk).

Aftonbladet

- Exp nr 1&2 I en artikel i Aftonbladet påstods att en man varit berusad när han dog i en mopedolycka i Thailand. Uppgiften bestreds av anmälarna, anhöriga som varit på plats. Av det pressetiska regelverket framgår att utgivare ska visa brotts- och olycksoffer och deras anhöriga största möjliga hänsyn. PO (b)
- Exp nr 27 Aftonbladet skrev i november 2013 om den s.k. Hagamannens permission. I artiklarna lyfts barnen fram och detaljer från timmarna de har tillsammans med sin pappa. Delvis pixlade foton från dagen publicerades invid texten. PO skriver i sitt beslut bl.a.: ”När det gäller barn och personer som skadats av kriminalitet finns det starka pressetiska skäl för tidningen att vara mycket försiktig med de uppgifter som lämnas. En uppgift som normalt är harmlös kan, i ett sådant här sammanhang, förorsaka en publicitetsskada”. PO (gb)
- Exp nr 32 Aftonbladet skrev om ett dödsfall i Alanya och trots att de utpekande uppgifterna var knapphändiga förstod de anhöriga vem det gällde och fick på så vis vetskap om vad som hade inträffat. PO skriver bl.a.: ”Av pressetiken följer att de närmast anhöriga till en omkommen person inte ska behöva få reda på dödsfallet genom tidningen. Innan en tidning publicerar sådana uppgifter ska den därför säkerställa att de anhöriga är underrättade”. PO (b)

- Exp nr 60 Aftonbladet rapporterade i artikel och tv-inslag om en kvinna som fått biverkningar av en laserbehandling. Hon menade att hon inte fått information om riskerna. Läkaren hade inte fått komma till tals i den frågan, då hennes uttalande om hur hon informerat ej var med i reportaget. Läkaren kunde belägga att patienten skrivit under ett medgivande om behandling där riskerna stod angivna. Tidningen har brutit då detta inte redovisats. PO (b)
- Exp nr 61 Aftonbladet publicerade i februari 2014 en lista med namn och bilder på internationellt efterlysta svenskar, dömda eller misstänkta för ex. mord och barnaröv. Artikeln anmäldes av en 25-åring som namngavs i listan men som avtjänade straff på öppen anstalt. Han hade för fyra år sedan gjort sig skyldig till grov trolöshet mot huvudman. PO ansåg att även om tidningen senare rättat uppgiften hade anmälaren beskrivits som en person som undandragit sig rättvisan, och som mer klandervärd än han var. PO (b)
- Exp nr 72 Aftonbladet publicerade samma dag en artikel och en krönika om en föreläsning på ett gymnasium. Artikeln hade underrubriken Föreläsaren: ”Kvinnor ska endast tala om de blir tilltalade av en man”. Det återgivna citatet grundade sig på en tweet från en elev som, skulle det senare visa sig, inte varit på föreläsningen. PO skriver att det krävs försiktighet när en källa endast består av en tweet och att det finns gränser även för vad en krönika bör innehålla. PO (b)

Amelia

- Exp nr 58 I april publicerade Amelia en bild som illustration till en artikel om lesbisk kärlek. I centrum finns en kvinna som tittar rakt in i kameran. Bredvid hennes huvud texten: 36 år och plötsligt lesbisk. PO skriver att läsaren lätt kunde få uppfattningen att texten gällde henne och vidare att frågor om människors sexualitet är mycket integritetskänsliga. PO (b)

Avesta Tidning

Exp nr 36 Avesta Tidning klandras för en artikel om en tvist om brudpenning. Den före detta frun, som förlorade tvisten, och hennes barn blev utpekade genom att mannens namn och bild publicerades. Artikeln innehöll uppgifter av integritetskränkande karaktär för anmälaren och hennes familj. PO skriver: *"Frågor om sedvänjor som brudpenning har från en generell utgångspunkt ett allmänintresse. Något sådant intresse som motiverar att de inblandade parterna i en sådan privat ekonomisk tvist identifieras föreligger dock sällan. Att domen är offentlig ger inte stöd för en sådan identifiering i tidningen."* PO (b)

Borås Tidning

Exp nr 34 När en person som valt ett offentligt finansierat arbete anhålls och sedan häktas misstänkt för brott kan det vara rimligt att rapportera om saken, även om det innebär en skada för den berörde. På grund av det indirekta utpekande som skett bör dock tidningen vara återhållsam. Här brister man vad gäller upprepningar och detaljer som rör anmälares tidigare brottslighet och hänvisningen till en känslig del av en personutredning. PO (b)

Chef

Exp nr 38 Pressens Opinionsnämnd klandrar Chef för att ha grovt brutit mot god publicistisk sed i en artikel om Poolias f.d. vd Monika Elling. Motiveringen är att artikeln, som redovisade ett s.k. chefstest, innehöll alltför integritetskänsliga påståenden, att den metod tidningen valt inte berättigade till de hårda omdömen artikeln innehöll och att anmälaren inte fått tillräckliga möjligheter att själv komma till tals. PO (gb)

Dagens Media

Exp nr 10 Tidningen pekade ut en person som nära knuten till en organisation som påstods ha stått bakom demonstrationerna i Husby. Enligt pressetisk praxis bör en person som kritiseras ges möjlighet till samtidigt bemötande, men det fick inte den omskrivne i detta fall. PO (b)

Dala-Demokraten

Exp nr 37 Dala-Demokraten klandras för en artikel om en tvist om brudpenning. Den före detta frun, som förlorade tvisten, och hennes barn blev utpekade genom att mannens namn och bild publicerades. Artikeln innehöll uppgifter av integritetskränkande karaktär för anmälaren och hennes familj. PO skriver: *”Frågor om sedvänjor som brudpenning har från en generell utgångspunkt ett allmänintresse. Något sådant intresse som motiverar att de inblandade parterna i en sådan privat ekonomisk tvist identifieras föreligger dock sällan. Att domen är offentlig ger inte stöd för en sådan identifiering i tidningen.”* PO (b)

Diabetes

Exp nr 3 Tidningen namngav en man som häktats, vilket hade vållat obehag för såväl honom som för hans familj. PO skriver i sitt beslut: *Både frågor om hälsa och ingripanden från rättssystemet mot enskilda personer är mycket integritetskänsliga. För att till exempel avslöja identiteten på en person, som varit anhållen under en natt, krävs att det finns ett oavvisligt allmänintresse.* PO (b)

Dispatch International

Exp nr 13 Pressens Opinionsnämnd klandrar Dispatch International för att ha brutit mot god publicistisk sed. Tidningen påstod att en namngiven journalist ägnat sig åt förfalskning och förtal. PO (b)

Eskilstuna-Kuriren med Strengnäs Tidning

Exp nr 9 I en berättelse om en före detta missbrukares väg till ett drogfritt liv framställdes hennes mamma såsom alkohol- och drogmissbrukare. Dottern menade att det delvis var moderns fel att hon hamnade snett. Trots att artikeln var anonymiserad fanns där tillräckligt med uppgifter för att identifiera mamman. PO (b)

ETC Bergslagen

Exp nr 52 ETC Bergslagen publicerade en ledare i vilken det berättades att tre vuxna män hade misshandlat ett ensamkommande flyktingbarn och uttalat sig rasistiskt. Kombinationen av kränkande påståenden utan belägg och ett utpekande för en större krets gör att tidningen fälls för att ha brutit mot god publicistisk sed. PO (b)

Expressen

Exp nr 43 Expressen klandras för en artikel om ”skräckhus” där sadister, kidnappare och mördare huserat. I husen hade, enligt tidningen, det senaste decenniets värsta brott hade begåtts. Anmälaren namngavs för att han tidigare hade dömts till tre månaders fängelse för att ha misshandlat sin fru. Mot den bakgrunden var det inte motiverat att namnge honom i detta sammanhang. PO (b)

Folkbladet

Exp nr 71 Folkbladet publicerade en artikel med rubriken Domare jobbade extra – på heltid vilken refererade en anmälan till Statens ansvarsnämnd. I artikeln får läsaren sig till livs en rad identifierande upplysningar kombinerade med felaktiga sakuppgifter som ger sken av att vara fastslagna. PO skriver att det finns goda skäl för en tidning att behandla anmälningar av olika slag med stor försiktighet. Uppgifterna kan i ett senare skede visa sig falska. PO (b)

Göteborgs-Posten

Exp nr 22-24 Pressens Opinionsnämnd klandrar Göteborgs-Posten för de beskyllningar som gjorts mot Markus Samuelsson, Munir Samuelsson och Samuel Samuelsson som äger och driver kafékedjan Le Pain Français. Motiveringen är att tidningen inte haft fog för påståendena om bidragsfusk och att bröderna borde ha fått redovisa sin syn tydligare. Anm (b)

Exp nr 26 Pressens Opinionsnämnd klandrar Göteborgs-Posten för att tidningen i en artikel om Le Pain Français skrivit om kritik som riktats mot Gunilla von Platens företag Xzakt Kundrelation AB. Motiveringen är att kritiken mot hennes företag är gammal och att hon inte fått bemöta den. PO (b)

Hallands Nyheter

Exp nr 67 Hallands Nyheter bröt mot de pressetiska reglerna när tidningen i somras skrev om en bilolycka och i rubriken, som grundades på polisens uppgifter, felaktigt påstod att föraren varit rattfull. Tidningen rättade i efterhand påståendet till att föraren var en ”misstänkt rattfyllerist”, men har inte följt upp artikeln och berättat om resultatet av blodprovsanalysen. PO (b)

Linköpings-Posten

Exp nr 12 Vid en granskning av ekonomiska oegentligheter i en kommun återgavs ett uttalande från en kommunchef om att en person ”ljög” honom och tjänstemännen rakt i ansiktet. PO skriver i sitt beslut att om tidningen väljer att återge ett sådant uttalande, framstår det också som ett krav att anmälaren ges tillfälle till samtidigt bemötande. Detta har tidningen inte erbjudit. PO (b)

Lokaltidningen Mitt i

Exp nr 57 Mitt i Tyresö publicerade en artikel om hur ett barn skulle ha agerat hotfullt mot sin lärare. I anmälan till PO skriver pappan att händelseförloppet var det motsatta och att hans son pekats ut som en potentiell mördare. Pressens Opinionsnämnd anser att tidningen felaktigt pekat ut en minderårig och särskilt skyddslös person och fäller tidningen för att ha brutit grovt mot god publicistisk sed. PO (gb)

Ljusnan/helahalsingland.se

Exp nr 8 Tidningen skrev om ett uppmärksammat nätinlägg som uppfattats som rasistiskt. Genom tidningens ingående beskrivning av nätdebattören finns det grund för att anta att en stor del av läsekretsen förstår vem det handlar trots anonymisering. Personen fick inte möjlighet att kommentera de nedsättande uppgifterna. PO (b)

Exp nr 65 Ljusnan publicerade den 5 mars 2014 en artikel med rubriken Elvaåring på stan var påverkad av narkotika. Även i en uppföljande artikel, där det redogjordes för att provsvaren var negativa, stod att han var påverkad. PO skriver att det inte är rimligt att peka ut ett litet barn i ett så känsligt sammanhang. PON instämmer och fäller tidningen för att ha grovt brutit mot god publicistisk sed. PO (gb)

Norra Halland

Exp nr 70 Norra Halland klandras för att oreserverat ha pekat ut en tidigare vd som personligen ansvarig för konflikter på företaget, för kränkningar och påhopp på anställda. I artikeln fick vd:n inte bemöta anklagelserna. Pressens Opinionsnämnd finner därför att tidningen brutit mot god publicistisk sed. PO (b)

Norrbottens-Kuriren

Exp nr 7 Norrbottens-Kuriren klandras för en artikel där en pensionerad polis intervjuades om ett uppmärksammat mordfall. Motiveringen är att artikeln innehöll kategoriska oemotsagda uttalanden i skuldfrågan samt att rubriken ”De har rätt man” saknade täckning i texten. PO (b)

Exp nr 16 Pressens Opinionsnämnd (PON) klandrar Norrbottens-Kuriren för att tidningen redigerat en insändare så att delar av insändaren ändrat betydelse. Anm (å)

Norrländska Socialdemokraten

Exp nr 45 NSD publicerade i början av året en artikel om ett misshandelsåtal. I artikeln exponeras brottsoffret utan medgivande med namn och bild och en beskrivning av händelseförloppet som han lämnat i samband med misshandeln fyra månader tidigare. Att någon gett tillstånd till bild och intervju innebär inte med automatik en rätt att publicera de identifierande uppgifterna i ett senare skede. Tidningen ska visa största möjliga hänsyn till brottsoffer om inte deras identitet är av särskilt intresse. PO (b)

OmVärlden

Exp nr 50 OmVärlden kritiserade i tidningen och på nätet en namngiven utredares rapport om brister i UD:s bidragshantering. PO skriver ” Tidningen tog visserligen in anmälarens genmäle i papperstidningen men det borde också ha publicerats på hemsidan. Eftersom så inte skedde bör OmVärlden klandras för brott mot god publicistisk sed.” PO (b)

Piteå Tidningen

Exp nr 4 Piteå-Tidningen klandras för en detaljerad beskrivning av ett fall av misshandel och våldtäkt. Vissa detaljer i texten identifierade offret för en större krets än den som redan hade kännedom om saken. De närgångna detaljerna om övergreppet innebar en integritetskränkning av anmälaren inför denna grupp. PO (b)

Skaraborgs Läns Tidning

Exp nr 73 Skaraborgs Läns Tidning klandras för artiklar om en hovrättsdom som friade en pappa från ett påstått sexualbrott. Motiveringen är att barnen och mamman i familjen gick att identifiera och att läsarna kunde tro att de hade farit med osanning. Frågor om sexualbrott mot barn är av ytterst känslig och integritetskränkande natur. Vid en publicering måste tidningen därför iaktta mycket stor försiktighet och undvika alla former av identifiering av minderåriga. PO (b)

Skånska Dagbladet

Exp nr 54 Skånska Dagbladet publicerade en artikel om en konkurs i en turistförening där det framstod som att en anställd bidragit till konkursen genom ekonomiska oegentligheter, trots att skuldfrågan inte var avgjord. Enligt pressetisk praxis är det av yttersta vikt att en utpekad person inte tillskrivs en brottslig gärning när saken fortfarande är på misstankestadiet. PO (b)

Tidningen Ångermanland och allehanda.se

Exp nr 64 Tidningen Ångermanland klandras för att utan rimligt belägg ha påstått att en kommundirektör köpt en fastighet av en förståndshandikappad till för lågt pris. Ett påstående som genom att upprepas i flera artiklar cementerar bilden av att anmälaren skott sig på och lurat en av samhällets svaga. En bild som medfört en allvarlig skada för anmälaren. PO (å)

Östgöta Correspondenten

Exp nr 40 Pressens Opinionsnämnd klandrar Östgöta Correspondenten för en artikel om hur en kommun genom falska fakturor lurats på stora summor. En namngiven kommunal chef påstods ha attesterat samtliga fakturor. Polisen misstänkte att det rörde sig om grovt bedrägeri. Därmed kopplades anmälaren till allvarlig brottslighet utan att få bemöta detta. PO (b)

ETISKA REGLER FÖR PRESS, RADIO OCH TV

Press, radio och tv skall ha största frihet inom ramen för tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen för att kunna tjäna som nyhetsförmedlare och som granskare av samhällslivet och för att kunna publicera det som är av vikt och betydelse för medborgarna. Det gäller dock att skydda enskilda mot oförskyllt lidande genom publicitet.

Etiken tar sig inte i första hand uttryck i en formell regeltillämpning utan i en ansvarig hållning inför den publicistiska uppgiften. De etiska reglerna för press, radio och tv skall vara ett stöd för den hållningen.

I. PUBLICITETSREGLER

Ge korrekta nyheter

1. Massmediernas roll i samhället och allmänhetens förtroende för dessa medier kräver korrekt och allsidig nyhetsförmedling.
2. Var kritisk mot nyhetskällorna. Kontrollera sakuppgifter så noggrant som omständigheterna medger, även om de tidigare har publicerats. Ge läsaren/mottagaren möjlighet att skilja mellan faktaredovisning och kommentarer.
3. Löpsedel, rubrik och ingress skall ha täckning i texten.
4. Slå vakt om den dokumentära bilden. Var noga med att bilder och grafiska illustrationer är korrekta och inte utnyttjas på ett missvisande sätt.

Var generös med bemötanden

5. Felaktig sakuppgift skall rättas, när det är påkallat. Den som gör anspråk på att bemöta ett påstående skall, om det är befogat, beredas tillfälle till genmäle. Rättelse och genmäle skall i lämplig form publiceras utan dröjsmål och på så sätt att de kan uppmärksammas av dem som har fått del av de ursprungliga uppgifterna. Observera att ett genmäle inte alltid kräver en redaktionell kommentar.
6. Publicera utan dröjsmål Pressens Opinionsnämnds klandrande uttalanden i fall som rör den egna tidningen.

Respektera den personliga integriteten

7. Överväg noga publicitet som kan kränka privatlivets helgd. Avstå från sådan publicitet om inte ett uppenbart allmänintresse kräver offentlig belysning.

8. Iaktta stor försiktighet vid publicering av självmord och självmordsförsök särskilt av hänsyn till anhöriga och vad ovan sagts om privatlivets helgd.

9. Visa alltid brotts- och olycksoffer och deras anhöriga största möjliga hänsyn. Pröva noga publicering av namn och bild med hänsyn tagen till offren och deras anhöriga.

10. Framhäv inte berörda personers etniska ursprung, kön, nationalitet, yrke, politisk tillhörighet, religiös åskådning eller sexuell läggning om det saknar betydelse i sammanhanget och är missaktande.

Var varsam med bilder

11. Vad som i dessa regler sägs gäller i tillämpliga delar även om bildmaterial.

12. Bildmontage, retuschering på elektronisk väg eller bildtext får ej utformas så att det vilseleder eller lurar läsaren. Ange alltid i direkt anslutning till bilden om den är förändrad genom montage eller retusch. Detta gäller även vid arkivering.

Hör båda sidor

13. Sträva efter att ge personer, som kritiseras i faktaredovisande material tillfälle att bemöta kritiken samtidigt. Sträva också efter att återge alla parter ståndpunkter. Var uppmärksam på att anmälningar av olika slag kan ha till enda syfte att skada den som blivit anmäld.

14. Tänk på att en person, misstänkt för brott, i lagens mening alltid betraktas som oskyldig om fällande dom inte föreligger. Den slutliga utgången av en skildrad rättssak bör redovisas.

Var försiktig med namn

15. Överväg noga konsekvenserna av en namnpublicering som kan skada människor. Avstå från sådan publicering om inte ett uppenbart allmänintresse kräver att namn anges.

16. Om inte namn anges undvik att publicera bild eller uppgift om yrke, titel, ålder, nationalitet, kön eller annat, som gör en identifiering möjlig.

17. Observera att hela ansvaret för namn- och bildpublicering faller på den som återger materialet.

KOMMENTAR TILL DEL I

För tolkning av begreppet "god publicistisk sed" svarar för pressens del i första hand Pressens Opinionsnämnd samt i ärenden som inte hänskjuts till nämnden Allmänhetens Pressombudsman. Det bör uppmärksammas att Pressens Opinionsnämnd och Allmänhetens Pressombudsman ej prövar fråga om avsteg från reglerna i radio- eller televisionsprogram. För granskning av dessa program finns den av regeringen utsedda Granskningsnämnden.

Opinionsnämndens utslag publiceras förutom i den klandrade tidningen i refererande form i Pressens Tidning och tidningen Journalisten. Abonnemang på nämndens utslag kan beställas hos TU.

PO utger en årsberättelse där de från principiell synpunkt viktigaste ärendena kommenteras.

Granskningsnämndens beslut kan rekvireras hos nämndens kansli.

II. YRKESREGLER

En stark journalistisk integritet är avgörande för trovärdigheten. Den som granskar samhället måste också själv kunna tåla att bli granskad. Att journalisten visar hänsyn i arbetet på fältet och i sitt arbete strävar efter att rapportera korrekt är viktigt för allmänhetens förtroende. Tilltron till medierna och dess medarbetare bygger på att yrkesreglerna följs.

Journalistens integritet

1. Ta inte emot journalistiska uppdrag av personer utanför en redaktionell ledning.
2. Acceptera inte uppdrag, inbjudan, gåva, gratisresa eller annan förmån – och ingå inte avtal eller andra förbindelser – som kan misstänkliggöra din ställning som fri och självständig journalist.
3. Ge inte efter för påtryckningar från utomstående i avsikt att hindra eller inskränka berättigad publicitet eller i avsikt att skapa publicitet som inte är journalistiskt motiverad.
4. Använd inte din ställning som journalist, eller presskortet, till att utöva påtryckning för egen eller andras vinning eller till att skaffa privata förmåner.
5. Utnyttja inte för egen eller andras vinning opublicerade nyheter beträffande ekonomiska förhållanden eller åtgärder hos stat, kommuner, organisationer, företag eller enskilda.
6. Beakta journalistavtalens bestämmelse om att medarbetare inte får åläggas att utföra uppdrag som är förödmjukande eller som står i strid med medarbetarens övertygelse.

Anskaffning av material

7. Visa särskild hänsyn mot ovana intervjupersoner. Upplys den intervjuade om huruvida samtal och annat material är avsett för publicering. Var försiktig med att återge uttalanden och annat material som icke-offentliga personer har publicerat i sociala medier.
8. Tillmötesgå rimliga önskemål från intervjuade personer om att i förväg få veta hur och var deras uttalanden återges.
9. Förfalska inte intervjuer eller bilder.

10. Visa hänsyn vid fotograferingsuppdrag, anskaffning av bilder och annat material, särskilt i samband med olyckor och brott.

11. Dold kamera och annan dold inspelning, som görs i syfte att publiceras, bör användas endast i undantagsfall, efter noga övervägande och när en journalistisk bedömning gjorts att informationen inte går att få på annat sätt. Före publicering ska de berörda så långt det är möjligt informeras om att den dolda inspelningen skett och varför den gjorts.

12. Respektera upphovsrätten vad avser text och bild och ljud.

13. Ange källan när en framställning huvudsakligen bygger på annans sakuppgifter.

Kommentar till yrkesreglerna del II

Undertecknarna av dessa regler vill med detta avsnitt ge vägledning i det journalistiska arbetet på fältet och på redaktionerna när problem uppstår som endast ofullständigt eller inte alls behandlas i lagar, kollektivavtal eller i övriga delar av dessa etiska regler för massmedier.

Detta avsnitt är inte bara en regelsamling, det är också avsett att stimulera till en kontinuerlig debatt inom journalistkåren i yrkesetiska frågor. Reglerna gör inte anspråk på att täcka alla de situationer som journalisten kan möta i sitt arbete.

Ett medlemskap i Journalistförbundet innebär att man förbundit sig att följa yrkesreglerna.

Journalistförbundets styrelse verkar för att förbundets medlemmar efterlever denna del av reglerna. Förbundets yrkesetiska nämnd, YEN, bidrar till detta arbete.

ALLMÄNHETENS PRESSOMBUDSMAN (PO)

PRESSENS OPINIONSÄMND (PON)

Kungsgatan 62, Stockholm

Box 223 10, 104 22 Stockholm

Tel: 08-692 46 20

www.po.se

po@po.se